

Εξώφυλλο

ISSN: 2944-9391

Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ▪ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 17 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2023 ▪ ΤΕΥΧΟΣ #275

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΛΕΥΚΩΜΑ 1973/Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

50 ΧΡΟΝΙΑ ΕΔΩ

Ένα αφιέρωμα στο μισό αιώνα από την εξέγερση, με κείμενα, παλιά και νέα, του Τύπου Ιωαννίνων typos-i.gr

Αν σας **αρέσει** ο Τύπος Ιωαννίνων, μπορείτε να τον **στηρίξετε**

Ο Τύπος Ιωαννίνων typos-i.gr μπαίνει στα 7 χρόνια ζωής. Το καλοκαίρι του 2023 θα τα κλείσουμε.

Μέχρι σήμερα, οι εργαζόμενοι-ες του Τύπου έχουμε καταφέρει πράγματα που συνήθως χρειάζονται πολύ περισσότερο χρόνο για να γίνουν:

Εδώ μπορείτε να διαβάσετε τις ειδήσεις, γνωρίζοντας ότι θα βρείτε αναλυτικά, έγκυρα στοιχεία, χωρίς «φτηνά κόλπα», με σεβασμό στο αναγνωστικό κοινό, αλλά και σε όσους-ες είναι αποδέκτες της κριτικής.

Οι καιροί είναι δύσκολοι για όλους και όλες. Είναι και για εμάς.

Οι καιροί δεν είναι εύκολοι για ένα ανεξάρτητο μέσο ενημέρωσης, αυτοδιαχειριζόμενο, με κανονικές θέσεις εργασίας, από το οποίο ζούνε -ως μοναδική δουλειά- οι εργαζόμενοι-ες του.

Τι σας αφορούν αυτά; Μπορεί και τίποτα.

Αν όμως νιώθετε ότι σας αφορούν, υπάρχει η δυνατότητα να στηρίξετε τον Τύπο Ιωαννίνων.

Μπορείτε να διαλέξετε κάποια από τις συνδρομές που παρέχονται μέσω της πλατφόρμας Patreon.

Οι συνδρομητές-τριες, μέσω της πλατφόρμας, **έχουν**

πρόσβαση σε υλικό που δεν κυκλοφορεί στο site ή μπορούν να διαβάσουν πρώτα, πχ το Εξώφυλλο, εκεί, πριν αυτό κυκλοφορήσει.

Επίσης, **συμμετέχουν αυτόματα σε κληρώσεις για εισιτήρια θεαμάτων** στην πόλη των Ιωαννίνων.

Κάθε **καινούργια συνδρομή, συνοδεύεται από ένα αντίτυπο του βιβλίου «Οι αποστάτες, τα ρέντζελα και οι δήμαρχοι».**

Αν το αποφασίσετε, η διαδικασία είναι απλή: Ακολουθείτε τον σύνδεσμο: https://www.patreon.com/TyposI?fan_landing=true

- Φτιάχνετε έναν λογαριασμό (με τον κλασικό τρόπο, mail-κωδικός)
- Διαλέγετε τη συνδρομή
- Πληρώνετε με κάρτα ή paypal

Κατόπιν, μπορείτε να παρακολουθείτε τη συνδρομή σας (και το αποκλειστικό υλικό, τις προσφορές κ.λπ.), είτε από το λογαριασμό σας στο patreon, είτε από την εφαρμογή του patreon, για κινητά.

Εκτός του patreon, ένας ακόμα τρόπος ενίσχυσης είναι το paypal

Εδώ, μπορείτε να καταθέσετε κάποιο ποσό: [paypal.me/sxhma](https://www.paypal.com/ie/sxhma)

Ακόμα όμως και δεν κάνετε τίποτα από όλα αυτά, και πάλι ευχαριστούμε για όλα.

50 χρόνια εδώ

Η εξέγερση του Πολυτεχνείου είναι πια 50 χρονών. Δεν είναι ακριβώς μια «γιορτή της νίκης» και αγγίζει τα πεπερασμένα ανθρώπινα όρια για πολλούς και πολλές που την έζησαν από κοντά.

Από δίπλα.

Από μέσα.

Πενήντα χρόνια είναι μια ολόκληρη ζωή. Πενήντα χρόνια αρκούν για να κάνεις κάμποσα πράγματα.

Δεν αρκούν όμως για να ξεχάσεις.

Σήμερα, η έννοια της εξέγερσης αναζητάει και η ίδια ξανά το νήμα της ιστορίας και της έκφρασης.

Πλέον, δεν αρκεί να λέμε ότι «τα αιτήματα του Πολυτεχνείου είναι ξανά επίκαιρα». Στην πραγματικότητα ποτέ δεν σταμάτησαν να είναι.

Σήμερα όμως, η «κανονικότητα» τα απειλεί. Ότι δεν κατάφερε μισόν αιώνα τώρα η καταστολή, η λήθη, η εκμετάλλευση της μνήμης και του γεγονότος, το απειλεί η «κανονικότητα». Η εξουσία σήμερα είναι εχθρική στην ουσία και το μήνυμα της εξέγερσης του Νοέμβρη, φοβισμένη μέσα στη φαινομενικά ακλόνητη ισχύ της.

Η ελευθερία έχει όμως ένα τρομερό χαρακτηριστικό: όσο περισσότερο την περιορίζεις, όσο τη σπας σε μικρά-μικρά κομματάκια, έχει την τάση να συγκεντρώνεται σε αυτό, το πιο μικρό από τα κομμάτια και να σε περιμένει εκεί.

«Θυμάμαι χαρακτηριστικά ότι μέχρι την τελευταία στιγμή, ήταν άτομα με τις γροθιές υψωμένες. Και όταν μπήκε το τανκ, έπεσαν προς τα πίσω...» έλεγε ο Τάσος Κατιντσάρος -που δεν είναι πια σε αυτό τον κόσμο- μια από τις σημαντικές, ευγενικές και μάχιμες μορφές της Αριστεράς, στην καταγραφή του Ιάσονα Χανδρινού στο βιβλίο «Όλη νύχτα εδώ». Έτσι και η εξέγερση είναι 50 χρόνια εδώ.

Μεσήλικας και νέα μαζί.

Ανεκπλήρωτη, παρεξηγημένη, γοητευτική και εμπνευστική.

Παρελθόν, παρόν και μέλλον, ταυτόχρονα.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΛΕΥΚΩΜΑ 1974/Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΤΡΑΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΗΣ ΧΟΥΝΤΑΣ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ:

Ο «Βελουχιώτης» και τα τηλεγραφήματα στο State Department

Στις 9 Ιουλίου του 1974, λίγο πριν η χούντα καταρρεύσει οριστικά, συνεδρίασε στα Γιάννενα το Έκτακτο Διαρκές Στρατοδικείο.

Θα φέρει στο εδώλιο 27 άτομα από τα Γιάννενα, την Πρέβεζα, καθώς και φοιτητές-τριες από άλλες πόλεις της Ελλάδας, με την κατηγορία της συμμετοχής στην οργάνωση «Άρης Βελουχιώτης».

Οι κατηγορούμενοι-ες στην πλειοψηφία τους είναι φοιτητές στα Γιάννενα. Η Κελέση είναι φοιτήτρια Νομικής στην Αθήνα και καταχωρείται στην δικογραφία ως «φυγάς». Κάποιοι εξ αυτών, όπως ο Σπαρτιάτης, έχουν παίξει ρόλο στο «μικρό Πολυτεχνείο» των Ιωαννίνων, μερικούς μήνες πριν. Κάποιοι αργότερα, θα φτάσουν ως το κοινοβούλιο, όπως ο Βαγγέλης Παπαχρήστος.

Επί του παρόντος όμως είναι μέλη ή επιρροές του ΚΚΕ. Ο Θωμάς Μανόπουλος χαρακτηρίζεται στη δικογραφία «επικίνδυνος κομμουνιστής και στέλεχος της ΚΝΕ» που μπει στην οργάνωση και άλλους. Ο Παπαχρήστος είναι ο «συντάκτης με εντολή Μανόπουλου το καταστατικόν της οργανώσεως», χρησιμοποιώντας ως πρότυπον «το καταστατικόν του ΚΚ της Σοβιετικής Ενώσεως».

Το στρατοδικείο κατηγορεί αρκετούς από τους συλληφθέντες για τη συμμετοχή τους στην εξέγερση, στο Πολυτεχνείο, στην Αθήνα. Δύο εξ αυτών είχαν συλληφθεί μετά την εισβολή του στρατού και κατόπιν αφέθηκαν ελεύθεροι, σύμφωνα πάντα με τη χουντική δικογραφία.

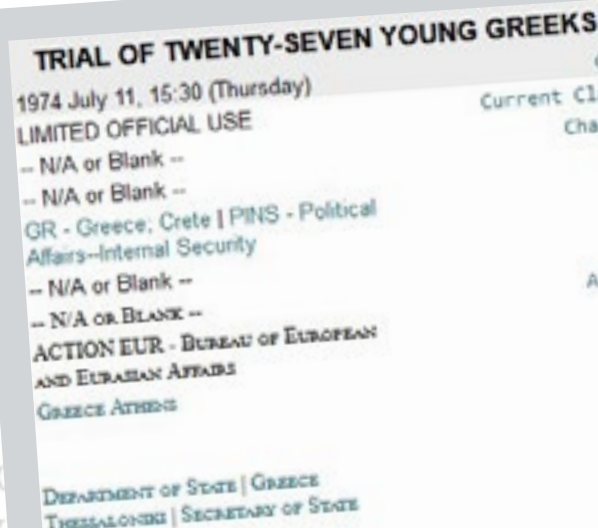
Η κατηγορία των «επικίνδυνων κομμουνιστών» κυρίως στηρίζεται στο γεγονός ότι τα μέλη της οργάνωσης διακινούσαν «Ριζοσπάστη», αντιχουντικές προκηρύξεις και αφίσες, καθώς και έγραφαν συνθήματα.

«... δέμα περιέχον 165 περίπου δακτυλογραφημένας υπό της Κελέση Κων/νας προκηρύξεις της ΚΝΕ προκειμένου να διασπαθούν εις το Πανεπιστήμιον Ιωαννίνων», αναφέρει μεταξύ άλλων.

Κάποιοι κατηγορούνται ότι συμμετείχαν

Οι κατηγορούμενοι-ες ήταν οι εξής, όπως ακριβώς τους αποτύπωσε το κατηγορητήριο:

Θωμάς Μανόπουλος (Πρέβεζα-τοπογράφος)
Αλέξανδρος Παπαζαχαρίας (Πρέβεζα, φοιτητής)
Βαγγέλης Παπαχρήστος (Σέρρες, φοιτητής)
Φώτης Λανάς (Άρτα, φοιτητής)
Θανάσης Ανωγιάτης (Πρέβεζα, εργάτης)
Παναγιώτης Μπέκας (Πρέβεζα, εργάτης)
Σωτήρης Ταμπουρέας (Καστανέα Μεσσηνίας, μαθητής)
Κώστας Κίκερης (Πρέβεζα, σιδηρουργός)
Λάμπρος Γουρνάρης (ή Ιπποκράτης-Πρέβεζα, φανοποιός)
Σάφης ή Παπαγεωργίου Στράτος ή Λάμπρος (σύμφωνα με το κατηγορητήριο-φορτοσεκφορτωτής)
Χρήστος Καραλής (Πρέβεζα, σπουδαστής)
Σπύρος Ζώτος (Πρέβεζα, σπουδαστής)
Τηλέμαχος Καλησπεράτης (Κορακάδες Κέρκυρας, φοιτητής)
Βασίλης Μέγας (Γιάννενα, φοιτητής)
Παναγιώτης Τζόκας (Πρέβεζα-φοιτητής)
Βασίλης Σταμέλος (Αθήνα, υπάλληλος ΟΤΕ)
Δανιήλ Σπαρτιάτης (Γιάννενα, φοιτητής)
Αντώνης Τζεδάκης (Ηράκλειο, φοιτητής)
Βαγγέλης Αυδίκος (Ελαιώνας Πρέβεζας, φοιτητής)
Θανάσης Κουλουριώτης (Ραφήνα, φοιτητής)
Γιώργος Σκούρας (Βρυσούλα Πρέβεζας, φοιτητής)
Μανώλης Κολοκυθάς (Χανιά, φοιτητής)
Καλλιόπη Φιωτάκη (Χανιά, φοιτήτρια)
Σπύρος Κακαβούλης (ή Κομποθέκας-Πρέβεζα, φοιτητής)
Μαγδαληνή Παππά (Πρέβεζα, φοιτήτρια)
Κωνσταντίνα Κελέση (Πρέβεζα, φοιτήτρια).

σε συνεδριάσεις οργανώσεων βάσεις, ότι είχαν στη βιβλιοθήκη τους «επικίνδυνα βιβλία» ή και ότι τοποθέτησαν «στους τοίχους της οικίας αφίσσας απεικονίζουσας την Κόκκινη Πλατεία της Μόσχας και την προσωπογραφία του Λένιν».

Το στρατοδικείο καταδίκασε μεν τους κατηγορούμενους-ες στις 12 Ιουλίου 1973, με ποινές από 6 μήνες ως 10 χρόνια φυλακή., αλλά λίγη σημασία είχε πα. Εννιά μέρες αργότερα η χούντα θα έπεφτε, υπό το βάρος της τραγωδίας στην Κύπρο, που η ίδια προκάλεσε, αλλά και από τα πλήγματα που της είχαν καταφέρει οι εξεγέρσεις στο Πολυτεχνείο και στη Νομική.

Τα τηλεγραφήματα της Αμερικάνικης Πρεσβείας για τη δίκη

Μια μέρα πριν την έκδοση της απόφασης, ασχολείται με το δίκτυο το State Department και συγκεκριμένα, το γραφείο Ευρωπαϊκών και Ευρασιατικών Υποθέσεων.

Σε τηλεγράφημα χαρακτηρισμένο «για περιορισμένη χρήση», το οποίο αποχαρακτηρίστηκε μόλις τον Ιούνιο του 2005, το υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ επικεντρώνει (φυσικά...) στον «κομμουνιστικό κίνδυνο».

Αναφέρει μεταξύ άλλων ότι «οι κατηγορούμενοι της οργάνωσης διοργάνωναν μυστικές συναντήσεις για να συνωμοτήσουν κατά της κυβέρνησης. Σύμφωνα με το κατηγορητήριο, έγραψαν αντικαθεστωτικά συνθήματα στην Αθήνα και κυκλοφόρησαν προκηρύξεις σε Ιωάννινα, Θεσσαλονίκη και Αθήνα. Τέσσερις από τους φοιτητές κατηγορούνται ότι συμμετείχαν στα επεισόδια του Πολυτεχνείου τον περασμένο Νοέμβριο».

Ενδιαφέρον έχει ο σχολιασμός της υπηρεσίας: «Αυτή η δίκη είναι η πρώτη κατά την οποία δεν αποδίδονται σχέσεις με την ΚΝΕ ή την Αντι-ΕΦΕΕ». Ωστόσο, το κατηγορητήριο αναφέρει ρητά σχέσεις κατηγορούμενων με την ΚΝΕ και οργανωτικές της δραστηριότητες.

IN IOANNINA

Canonical ID: 1974ATHENS04406 b

Classification: UNCLASSIFIED

Character Count: 2946

Locator: TEXT ON MICROFILM, TEXT ONLINE

Concepts: ARRESTS | COMMUNISTS | CRIMES |

PROPAGANDA | TRIALS

Type: TE - Telegram (cable)

Archive Status: Electronic Telegrams

Markings: Declassified/Released US Department
of State EO Systematic Review 30 JUN
2005

Επίσης, συμπληρώνει το... προφανώς, ότι δηλαδή «είναι η πρώτη αναφορά οργάνωσης στο όνομα του αμφιλεγόμενου κομμουνιστή μαχητή της αντίστασης Βελουχιώτη, που σκοτώθηκε το 1945». Οι υπηρεσίες πληροφοριών των ΗΠΑ προσθέτουν ακόμα ότι οι συλλήψεις δεν είχαν ανακοινωθεί επίσημα και πως, σύμφωνα με τις ενδείξεις και δημοσιεύματα του Τύπου της εποχής, «η πολιτική αγωγή φαίνεται ότι δραματοποιεί την κατάσταση πέρα από την ουσία των αποδείξεων».

Τέλος, σχολιάζει ξεχωριστά την επιλογή των Ιωαννίνων για τη δίκη: «Είναι μια καινοτομία η επιλογή της πόλης, από την άποψη ότι όλες οι προηγούμενες ήταν σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Πειραιά».

Την επόμενη μέρα, 12 Ιουλίου, ακολουθεί νέο τηλεγράφημα, από την ίδια πηγή: «Δοθείσης της νεαρής ηλικίας των κατηγορουμένων και της έλλειψης σοβαρών αποδείξεων, τουλάχιστον όπως αποτυπώνονται στις ειδήσεις, οι ποινές είναι σκληρές», ενδεχομένως για να «παραδειγματίσουν φοιτητές και νεολαίους σε όλο το έθνος».

Το ίδιο τηλεγράφημα, επικαλείται και σχόλιο του Ευάγγελου Αβέρωφ σε «emboff», σε υπάλληλο της πρεσβείας δηλαδή: «Ο πρώην υπουργός Εξωτερικών Αβέρωφ, σημείωσε σε υπάλληλο της πρεσβείας ότι οι κατηγορούμενοι ήταν ξεκάθαρα φιλοκομμουνιστές».

Ο Μανόπουλος, 25 χρονών τότε, καταδικάστηκε σε 10 χρόνια φυλακή και οι Παπαχρήστος (19 ετών), Παπαζαχαρίας (26), Γούναρης (34) σε έξι χρόνια ο καθένας. Δώδεκα εκ των κατηγορούμενων καταδικάστηκαν με τριετή αναστολή.

ΠΗΓΕΣ:

- Αρχείο Δημοσιογραφικού Οργανισμού Λαμπράκη
- Wikileaks, τηλεγραφήματα της αμερικάνικης πρεσβείας στο State Department

#πολυτεχνειο50

Μια εκδήλωση του 2018

Η αλλοιότητα των γεγονότων που κατοχύρωσαν τα Γιάννενα ως μια από τις πόλεις όπου η εξέγερση του Πολυτεχνείου είχε άμεση «αναμετάδοση» και ισχυρή επιρροή στο φοιτητικό κίνημα και στην τοπική κοινωνία, ξεκίνησε από το 1972 κιόλας.

Το 2018, ο Σταύρος Κουρεμένος, φοιτητής της Φιλοσοφικής τότε, βρέθηκε ξανά στα Γιάννενα για μια εκδήλωση για την επέτειο της εξέγερσης, στο «Θυμωμένο Πορτραίτο».

«Υπήρχε η ανάγκη τότε (σ.σ. το '72) να ξεκινήσει κάτι και έπρεπε να γίνει με πολύ φτωχά υλικά» περιέγραφε.

Στόχος ήταν να γίνει μια συνέλευση. Η Πόπη Βουτσινά, η «μικρή Αντιγόνη» για την οποία έγραψε την περίφημη επιφυλλίδα του ο Μαρωνίτης στο «Βήμα», κόλλησε μια καταγγελία, στη Δομόλη. Όσοι και όσες θυμούνται την ακαδημαϊκή διαρρύθμιση του χώρου, μπορούν να αναπλάσουν την εικόνα της αίθουσας τελετών μπροστά και των δύο μεγάλων –σχεδόν-αμφιθεατρικών αιθουσών δίπλα και των αιθουσών διδασκαλίας στο βάθος, εκεί που σήμερα είναι η ΔΟΥ.

«Στόχος ήταν να γίνει μια συνέλευση» συνέχισε την περιγραφή ο Κουρεμένος. «Δύσκολος στόχος. Λίγοι άνθρωποι ήταν πρόθυμοι. Ο αναγκαίος λεγκαλισμός δεν τελεσφορούσε».

Τότε, οι φοιτητικός σύλλογος δεν ενέγραφε νέους

φοιτητές, ώστε οι διορισμένοι από τη χούντα να εκλεγούν ξανά.

Η Βουτσινά στην καταγγελία της, ζητούσε να παραταθούν οι προθεσμίες εγγραφών και αυτό φυσικά τη «στιγματίσει». Ήδη, ο «Σηματωρός», το περιοδικό που εξέδιδαν ο Παναγιώτης Νούτσος, μετέπειτα καθηγητής και αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και ο Πέτρος Ευθυμίου, αργότερα υπουργός Παιδείας, προειδοποιούσε για «μαγειρεμένες» εκλογές.

Ο Κουρεμένος περιέγραψε επίσης πώς πήγε στο γραφείο του πρύτανη για τις εξηγήσεις για τη δράση του. Εκεί, παραβρισκόταν και ο διοικητής της Ασφάλειας. Στις 2 και 3 Φεβρουαρίου 1973, πέρασε πειθαρχικό μαζί με τη Βουτσινά. Τότε όμως είχαν την υποστήριξη 150 ανθρώπων, που φώναζαν αντιχουντικά συνθήματα, καθώς και ιστορικών καθηγητών του ιδρύματος, όπως ο Παπαθωμόπουλος.

Στις 10 Φεβρουαρίου 1973 καταμεσής της χούντας, ο Δημήτρης Μαρωνίτης έκανε κάτι σχεδόν αδιανόητο για την εποχή: αφιέρωσε στη Βουτσινά την επιφυλλίδα του στο «Βήμα». Ένα από τα ιστορικότερα κείμενα της ιστορίας του ελληνικού Τύπου γράφτηκε για μια μικροκαμωμένη φοιτήτρια και ήταν μια τρανή πράξη αντίστασης...

Εννιά μήνες μετά, είχε έρθει η ώρα της εξέγερσης. «Όταν μάθαμε για το τανκ, αποφασίσαμε να βγούμε πορεία» συνέχισε την περιγραφή, σε εκείνη την εκδήλωση του 2018 στα Γιάννενα, ο Κουρεμένος.

Ευ. Αβέρωφ: Το απόρρητο μνημόνιο προς τον Γκιζίκη

Ο Ευάγγελος Αβέρωφ, ο μετσοβίτης πολιτικός, συνέταξε το «μνημόνιο Αβέρωφ», το οποίο διαβιβάστηκε στις 19 Απριλίου 1974 στον Φαίδωνα Γκιζίκη, «πρόεδρο της Δημοκρατίας» του Ιωαννίνου, αλλά και μεταβατικό του Καραμανλή...

Στο κείμενό του ο Αβέρωφ, φαίνεται ότι είχε ανοιχτή αλληλογραφία με τον Γκιζίκη, καθώς αναφέρει και άλλο κείμενό του από τις 20 Ιανουαρίου του ίδιου έτους.

«Το μνημόνιόν μου τούτο δεν προορίζεται δια την δημοσιότητα. Από εμένα τουλάχιστον, θα τηρηθεί απολύτως απόρρητον. Όχι διότι φοβούμαι το ΕΑΤ/ΕΡΣΑ ή την Γυάρου, αλλά διότι μερικά περικοπαί του, ερχόμενοι εις την δημοσιότητα, δυνατόν να προκαλέσουν βλάβην εις τα εθνικά συμφέροντα» αναφέρει. Οι προειδοποιήσεις του Αβέρωφ αφορούν τις σχέσεις με την Τουρκία και την όξυνσή τους.

Ο Αβέρωφ σε γενικές γραμμές δεν είναι «φιλικός» προς το καθεστώς, στο κείμενό του, γιατί το θεωρεί φαύλο. Αντίθετα, είναι πολύ πιο ήπιος με τη μεταξική δικτατορία, με την οποία συγκρίνει τη χούντα των συνταγματαρχών: «Επί κεφαλής της Δικτατορίας ευρίσκειτο ένας εκ των ικανωτέρων Ελλήνων, ο οποίος, αν και δεν ήτο δημοφιλής, δεν ευρίσκειτο εις τα παρασκήνια αλλά εστέκετο εις το προσκήνιον, και ο ίδιος και οι συνεργάται του. Διώξεις εις ευρυτάτην κλίμακα και μάλιστα ωργανωμένα και ταπεινωτικά, δεν είχαν γίνει εναντίον εθνοκοφρώνων». Κοινώς, το πρόβλημά του είναι ότι η χούντα κυνήγησε και «εθνικόφρονες» αντιφρονούντες, χωρίς να δείχνει την ίδια ζέση για τη γενική κατάλυση των δημοκρατικών ελευθεριών. Ο Αβέρωφ προσπαθεί να προειδοποιήσει για ένα ενδεχόμενο πολεμικής σύγκρουσης με την Τουρκία, επισημαίνοντας στον Γκιζίκη

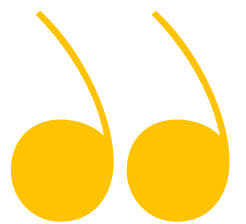
ότι δεν συμμετέχει σε μια χούντα ικανή να κινητοποιήσει το λαό με μια επιστράτευση. Επίσης, του τονίζει επανειλημμένα ότι «το κύρος των Ενόπλων Δυνάμεών μας έχει πέσει πολύ χαμηλά».

Οι προβλέψεις του Αβέρωφ και οι προειδοποιήσεις, θα επιβεβαιωθούν λίγους μήνες αργότερα, όταν ο κόσμος που «κοιμόταν με παράθυρα ανοιχτά επί επταετίας», θα κοιτάξει ένα πρωί από το παράθυρο και για να δει ότι λείπει η μισή Κύπρος.

Πίσω, στο σύμπαν των κινητοποιήσεων, πέντε από τους καταδικασμένους πλέον της υπόθεσης «Βελουχιώτης» ζητούν να πολεμήσουν στην Κύπρο, ωστόσο η χούντα θα τους αρνηθεί.

Αρκετά από τα στελέχη της, θα οπισθοχωρήσουν και θα περιμένουν την «ομαλή μετάβαση» ώστε να είναι παρόντα και στην επόμενη, δημοκρατική πλέον, μέρα.

Ο Αβέρωφ σε γενικές γραμμές δεν είναι «φιλικός» προς το καθεστώς, στο κείμενό του, γιατί το θεωρεί φαύλο. Αντίθετα, είναι πολύ πιο ήπιος με τη μεταξική δικτατορία, με την οποία συγκρίνει τη χούντα των συνταγματαρχών

Στα Γιάννενα, το ταραγμένο τρίμηρο του Πολυτεχνείου, η πόλη το έζησε με το δικό της τρόπο, ήδη «προετοιμασμένο» από τη δράση που είχε αναπτυχθεί, από την αρχή της χούντας, αλλά και την πάντα ιδιαίτερη καθημερινότητά της.

Ήδη, από το ξέσπασμα του πραξικοπήματος, οι φοιτητές ενστικτωδώς (οι ίδιες ενστικτώδεις αντιδράσεις που σήμερα συνήθως λοιδροούνται ως «ακροκινούμενες») αντέδρασαν καταλαμβάνοντας το παλιό πανεπιστήμιο στη Δομπόλη, μετά από συνελεύσεις. Επτά χρόνια αργότερα, ήρθε η εξέγερση για να υπενθυμίσει ότι η ιστορία γράφεται με ανυπακοή.

Στα Γιάννενα, ο κόσμος της αριστεράς και ειδικά η νεολαία, ήταν υπό το άγρυπνο βλέμμα της Ασφάλειας και του... δικτύου συνεργατών της. Τότε, το κτίριο της Ασφάλειας, στο υπόγειο του οποίου βρίσκονταν τα κρατητήρια (όπου έπεφτε και το σχετικό ξύλο και ο εκφοβισμός), βρισκόταν στην οδό Τσακάλωφ, στο μέγαρο Αδαμίδα, απέναντι σχεδόν από το Άλσος. Ο Πέτρος Αποστολίδης, ο εκλεγμένος από τα συνδικάτα δήμαρχος των Ιωαννίνων, και εξόριστος αργότερα, περιγράφει τη σύλληψή του από τη χούντα το '67 και την «επίσκεψη» στην οδό Τσακάλωφ: «Το Μεγάλο Σάββατο γύριζα από το φούρνο μ' ένα χριστόψωμο στο χέρι. Στην αυλή διευθυνόταν προς το ιατρείο ένας υπομοίραρχος κι ένας με πολιτικά, νόμισα ήταν πελάτες. -Μια στιγμή, κύριοι, να δώσω το ψωμί πάνω κι έρχομαι».

Παίρνω το στενό διάδρομο δεξιά γύρω από την κουζίνα. Τρέχει από κοντά μου κι εκείνος με τα πολιτικά. -Σας ζητούν μια στιγμή στην Ασφάλεια. Κατάλαβα, ήρθε σκέφτηκα η στιγμή για νέο ταξίδι, φορώ την καπαρντίνα μου τον ακολουθώ. Η Ασφάλεια στεγαζόταν στο μέγαρο Αδαμίδα, απέναντι απ' το Άλσος. Μ' έβαλαν στο γραφείο. Δίπλα είχαν αρκετούς άλλους».

Εκεί, από τις 15 Νοεμβρίου του 1973, άρχισαν τα «πέρα-δώθε» αντιστασιακών. «Κάθε Σάββατο η ώρα 9, παρουσία στην Ασφάλεια» περιγράφει ο Λάκης Παπαϊωάννου, καθηγητής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και επανειλημμένα συλληφθείς επί χούντας, που δεν είναι πια εν ζωή. «Υπήρχε σήμα από τις 15 του μήνα, μαζεύτε τους όλους» συνεχίζει. Η Ασφάλεια, εκτός από τον κλασικό τρόπο παρακολούθησης, έξω από τα «επίκαιρα» σπίτια, εκείνες τις μέρες μπούκαρε κιόλας. Κάποιοι αφέθηκαν ελεύθεροι μετά τη σχετική «έργω και λόγω κατήχηση», κάποιοι πέρασαν και το βράδυ τους στο κρατητήριο.

Η απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 1967 έλεγε: «Η Επιτροπή Εισιτηρίων Εξετάσεων δια τας Ανωτέρας και Ανωτάτας Σχολάς δέχεται ότι συμφώνως και προς τας διαβιβασθείσας απόψεις της κυβερνήσε-

«**ΝΑΥΑΡΧΕ, ΜΑΖΕΨΕ ΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΥΣ**»:

Ιστορίες Πολυτεχνείου από τα Γιάννενα

Η χούντα είχε ήδη φροντίσει να απαγορεύσει τις εισιτηρίες εξετάσεις σε 19 νέους λόγω «κομμουνιστικής δράσεως»:

Βαμβέτσος Ευστάθιος του Στυλιανού και της Ουρανίας

Βουργίδης Αντώνιος του Γεωργίου και της Μελοπομένης

Γαστεράτος Στέφανος του Αλεξάνδρου και της Ελενέτας

Γαστεράτος Ανδρέας του Αλεξάνδρου και της Μαρίας

Παραλής Γεώργιος του Χαριλάου και της Καλυψούς

Γκόγκα Μαρία του Σωτηρίου και της Αναστασίας

Κασιούμη Γεωργία του Νικολάου και της Ξανθής

Κατσουλίδης Πολύκαρπος του Αλεξάνδρου και της Μαρίας

Κεραμίδα Αγνή του Δημητρίου και της Αφροδίτης

Μοσχέτας Νικόλαος του Κων/νου και της Παρασκευής

Παπανικολάου Δημήτριος του Γεωργίου και της Αγάρως

Πάτσιος Στέφανος του Χριστοδούλου και της Ολυμπίας

Πρωτόπαππας Ιωάννης του Σταύρου και της Ελένης

Ρέσσος Λάζαρος του Ευαγγέλου και της Αντωνίας

Σιαμέτης Θεόδωρος του Δημητρίου και της Ευαγγελιώς

Τζόβας Χρήστος του Γεωργίου και της Υπατίας

Τόλιος Νικόλαος του Νέστωρος και της Κυράτσως

Τσαγγός Ευάγγελος του Ηλία και της Αθηνάς

Τσιούνης Παναγιώτης του Δημητρίου και της Μαρίας

ως δια του κ. Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων δέον να αποκλεισθούν ως μη νομιμόφρονες οι αναπτύξαντες κομμουνιστική δραστηριότητα και ουχί απλώς οι συμπαθώς διακείμενοι ή εμφορούμενοι υπό κομμουνιστικών φρονημάτων». Ήδη επίσης, τα Γιάννενα είχαν τα «πρωτεία» στις δίκες αντιφρονούντων, ενώ εδώ θα γινόταν και η τελευταία δίκη, η δίκη της «οργάνωσης Βελουχιώτης». Το εντυπωσιακό όμως, είναι ο τρόπος που μαθεύτηκε η απαρχή της εξέγερσης του Πολυτεχνείου στην πόλη. Φανταστείτε μια εποχή χωρίς την άμεση πληροφορία, με μπόλικη λογοκρισία και με τις ειδήσεις να μεταφέρονται από το τηλέφωνο και από στόμα σε στόμα.

Εκείνη την εποχή, κάθε «επαρχία» είχε το δικό της σημείο αναφοράς στην πόλη. Οι Πωγωνήσιοι για παράδειγμα, σύχναζαν στο «χάνι του Θανάπουλου» στο Κουρμανιό. Εκεί, οι ειδήσεις κυκλοφορούσαν, ανεξαρτήτως πολιτικής τοποθέτησης των θαμώνων. Εκείνο το πρωί για παράδειγμα, στις 15 Νοεμβρίου, το αφεντικό είπε σε θαμώνα που ήταν χρόνια στα καράβια. «Ναύαρχε, νομίζω ότι βουλιάξαμε. Τα έμαθα εγώ. Για μαζεψε τους μικρούς...». Κωδικά και ψιθυριστά, για να περάσει το νέο και να παρθούν μέτρα προστασίας για τους «μικρούς».

Τα σημεία αναφοράς στα Γιάννενα, επί χούντας, είναι πολλά και κουβαλάνε την ιστορία των ανθρώπων που τα στιγμάτισαν με τη στάση τους.

Σημείο αναφοράς ήταν ακόμα το παλιό πανεπιστήμιο στη Δομπόλη (στη μεγάλη φωτογραφία, όπως ήταν το 1973, από το αρχείο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων), το οποίο κατέλαβαν οι φοιτητές με το ξέσπασμα της χούντας και αντιμετώπισαν τις δικαστικές διώξεις: η Πόπη Βουσινά, μέλος της Κίνησης Ελλήνων Μαρξιστών Λενινιστών (ΚΕΜΛ), είχε ήδη αντιμετωπίσει το πειθαρχικό, από τον Φεβρουάριο του '73 και πάμπολλες φορές, το φοιτητικό της Ασφάλειας. Η Βούλα Σκαμνέλου περιγράφει: «Πήγαμε να μπούμε στη Φιλοσοφική αλλά τη βρήκαμε κλειδωμένη». Από εκεί θα ξεκινήσει την Πέμπτη το απόγευμα άλλη μια πορεία για το Πολυτεχνείο.

«Η Μικρή Αντιγόνη και ο χορός των Δώδεκα»

Στις 10 Φεβρουαρίου του 1973, κάτι «μύριζε μπαρούτι» ήδη στην ελληνική κοινωνία. Τότε, οι λόγιοι και διανοούμενοι είχαν την ικανότητα να το αντιλαμβάνονται πρώτοι και να «βγαίνουν μπροστά», αντί να λιβανίζουν κάθε εκδοχή της εξουσίας.

Ο Δημήτρης Μαρωνίτης ήταν ένα τέτοιο παράδειγμα. Φοιτητής του Κακρυδίου, του Πελεκιδίου και του Καψωμένου (στοιχεία που... εξασφάλιζαν μια έμμεση σχέση με το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων), καθηγητής αργότερα, απολύθηκε από τη χούντα το 1968.

Οι «επιφυλλίδες» του Βήματος, τις οποίες μοιραζόταν με ανθρώπους όπως ο Άγγελος Τερζάκης, ο Ηλίας Βενέζης, ο Κωστής Σκαλιόρας κ.α., ήταν «σημείο συνάντησης» για τους αντιδικτατορικούς αναγνώστες, ακόμα και υπό το βάρος της λογοκρισίας.

Στις 10 Φεβρουαρίου του 1973 όμως, λίγο πριν ξεσπάσει η εξέγερση της Νομικής, ο Μαρωνίτης ξανασυνδέθηκε με τα Γιάννενα, με ένα κείμενο που άφησε άναυδους αναγνώστες, λογοκριτές και πραίτορες.

Η «Μικρή Αντιγόνη και ο χορός των 12» που δημοσιεύτηκε εκείνη τη μέρα, αφιερώθηκε στους φοιτητές και ιδιαίτερα, στην Πόπη Βουτσινά.

Η Βουτσινά, φοιτήτρια της Φιλοσοφικής Ιωαννίνων, είχε συλληφθεί και βασανιστεί στο ΕΑΤ-ΕΣΑ, μαζί με το Νίκο Ράπτη, επίσης φοιτητή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων.

Λίγο αργότερα, η χούντα συνέλαβε και τον Μαρωνίτη και τον οδήγησε στο ΕΑΤ-ΕΣΑ.

Σήμερα, το Εξώφυλλο αναδημοσιεύει το κείμενο του Μαρωνίτη, όχι ως φόρο τιμής και μνημόσυνο σε όλους τους προαναφερόμενους-ες, αλλά ως άρρητη απάντηση στο παρόν και απαραίτητη υπόμνηση για το μέλλον.

Η μικρή Αντιγόνη και ο χορός των Δώδεκα

[ΤΟΥ Δ.Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗ]

Η Επιφυλλίδα αυτή αφιερώνεται στους φοιτητές: οι αγώνες τους, το θάρρος και η φρόνησή τους, οι θυσίες και το ήθος τους αποτελούν το πιο ευοίωνο σημάδι στα τελευταία έξη χρόνια. Και μόνο το γεγονός ότι η βιολογική και πνευματική φρεσκάδα τους σαρώνει ήδη στις πρώτες σελίδες των εφημερίδων τη σκηνοθεσία άλλων «συναρπαστικών» ειδήσεων, δείχνει πώς το χωράφι άρχισε να οργώνεται, η σπορά δεν θα αργήσει και όταν κάποτε φτάσει ο καιρός του θερισμού, θα ξέρουμε σε

ποιους χρωστάμε τον καρπό.

Ας μου συγχωρηθεί η αισιόδοξη αυτή συγκίνηση, πού τη δικαιούμαι, ελπίζω, ως πρώην πανεπιστημιακός δάσκαλος, διωγμένος εδώ και πέντε χρόνια από μια δουλειά που με έτρεφε, την αγαπούσα και μου χάριζε τον ζωντανό διάλογο με νέους ανθρώπους πάνω σε προβλήματα επιστήμης και ζωής. Στο μεταξύ, τα πράγματα έχουν αλλάξει: οι δικοί μου φοιτητές έγιναν πια επιστήμονες ή έκοψαν τις σπουδές τους μέσα και γύρω από τις φυλακές και τις εξορίες. Οι σημερινοί σπουδαστές είναι άγνωστά μου πρόσωπα, που προσπαθώ να συνθέσω την ανήσυχη φυσιογνωμία τους από τον ρωμαλέο και φρόνιμο ήχο της φωνής τους-μισή ίσως παρηγοριά, αλλά ανεκτίμητη σε μια εποχή μάλιστα γενικής σύγχυσης, όπου όψι-

μες κυρίες και πρόωροι κύριοι ξοδεύουν το αγωνιστικό τους απόθεμα λιανίζοντας το λίγο κρέας που μας απόμεινε. Κάποτε νοιώθει κανείς την ανάγκη να γίνει εξομολογητικός-σε εκείνους που το αξίζουν. Από τις πολλές και εύγλωττες φοιτητικές χειρονομίες του τελευταίου καιρού (τις αρχαιρεσίες τους, που τις αντιμετώπισαν υπεύθυνα, πληρώνοντας συχνά ακριβό τίμημα, τη θαρραλέα εμβολή τους στον προσχέδιο καταστατικό χάρτη της ανώτατης παιδείας, την αποχή τους από τα μαθήματα, για να ασφαλισουν στοιχειώδεις συνθήκες περιορισμένης έστω πρωτοβουλίας σε θέματα δικά τους) θα σταματήσω σε δύο χαρακτηριστικές απολογίες: η μια ατομική και η άλλη ομαδική. Η δεύτερη γραπτή, η πρώτη προφορική. Μιλώ για τον πικρό, κατακόρυφο αντίλογο της Βουτσινά στα Γιάννενα και τη σφριγηλή ομολογία των δώδεκα στον πρύτανη της Ανωτάτης. Τα δύο αυτά κείμενα πιστεύω πως ιστορούν καλά το παρόν και προοικονομούν αισιόδοξα το μέλλον μας. Τα δύο εξ άλλου επεισόδια συνδέονται κι από μια «σύμπτωση»: έξω από τις κλειστές αίθουσες, όπου δινόταν η μάχη, έστεκε επιφωνηματικός ο χορός των φοιτητών, προστάτης και μάρτυρας της κρίσης.

Ντρέπομαι να μεταγράψω τον επίλογο της Βουτσινά. Τη σφραγίζει και της ανήκει απόλυτα. Ο αιχμηρός λόγος της δείχνει το χάσμα που χωρίζει το δικό της ύφος από το ύφος του πρύτανή της: εκείνος κακέκτυπο του Κρέοντα. Εκείνη μια μικρή Αντιγόνη. Θα αισθάνονται, υποθέτω, ψυχασμένοι άξιοι δάσκαλοι σαν τον Κοκκινόπουλο και τον Παπαθωμόπουλο. Όσο για μένα, συχνά συλλογιζόμουν τον τελευταίο καιρό πως ίσως η πιο άμεση και πιο πειστική αναίρεση κάθε ολοκληρωτισμού, είναι η δροσιά ενός νεανικού κορμιού, που κυκλοφορεί ατίθασα ανάμεσα στις στημένες κρεατομηχανές. Η κοπέλλα, από τα Γιάννενα έδωσε πρόσωπο σ' αυτό το φάντασμα.

Στο «Βήμα» της περασμένης Τρίτης βρήκα στοιχισμένες στην ίδια σελίδα την απολογία των δώδεκα και την απαντητική ανακοίνωση που έδωσε στον Τύπο η Σύγκλητος της ΑΣΟΕΕ. Είναι ευτύχημα που ο πληροφόρητος, αλλά και ο απληροφόρητος αναγνώστης έχει την ευκαιρία να δει πώς κλείνουν το λόγο τους οι αντίδικοι. Η Σύγκλητος: «καθήκον επι-

τελούσα απεφάσισεν ομοφώνως όπως ο Πρύτανης καλέση τους υπογράψαντας το έγγραφον ίνα απολογηθούν. Διότι και ο τρόπος της κυκλοφορίας και το περιεχόμενον του εντύπου, ως εξετέθη ανωτέρω, εκρίθησαν πειρθηρτικώς ελεγκτέα. Και αυτή η ενέργεια, η νόμω και ουσία βάσιμος, εσχολιάσθη ποικιλοτρόπως. Η κοινή γνώμη ας κρίνη».

Οι δώδεκα: «Περιμέναμε από σας πρόσκληση για να πάη πιο μπροστά και πιο ψηλά ο διάλογος... Και μας ήλθαν κλήσεις, μετά από κλήσεις άλλης διαδικασίας 'δι υπόθεσίν σας'. Η διαφορά ανάμεσα στην κάμψη και την ανάταση, την υποτελή έκφραση και τον ελεύθερο λόγο, την περιδεή αυτοσυντήρηση και την έκθετη αυτοθυσία βγαίνει ανάγλυφα από τις δύο αυτές σφραγίδες. Φυσικά και κρίνει η κοινή γνώμη. Αλλά προφανώς δεν φοβούνται την κρίση της οι κύριοι συγκλητικοί. Ή μήπως κάποιος άλλος, υποκείμενος φόβος εξουδετερώνει την ευθύνη τους απέναντι στην κοινή γνώμη, που παρά ταύτα την επικαλούνται;».

Υπάρχει ένα δεύτερο σημείο στην απολογία των δώδεκα, που θα πρέπει για τα καλά να σάσισε τους κριτές τους. Εννοώ την παράγραφο εκείνη που τρυπώντας το κέλυφος του προβλήματος, τολμά να δείξη γυμνό τον πυρήνα του: «Ανατριχιάζουμε» γράφουν οι δώδεκα «μπροστά στην τυποποιημένη σκέψη και έκφραση, στην έλλειψη κάθε φαντασίας, κάθε ανησυχίας, κάθε προσωπικής δομής. Αγωνιζόμαστε να βελτιώσουμε τις πνευματικές δυνάμεις μας, έστω με σφάλματα, έστω με πτώσεις».

Το ρίγος και στο σπασμό αυτής της φράσης δεν έχουν άλλο μέσο να τα αντιμετωπίσουν οι σεμνοί συγκλητικοί από το κουφάρι της καθαρεύουσας ρητορικής τους «χαρακτηρίζοντας τους δώδεκα για το κείμενο που συνέταξαν, την πέτρα του σκανδάλου, γράφουν): «αιτούμενοι, απαιτούντες και αιτιώμενοι με γλώσσα, τόνο και ύφος καταφανώς απάδον εις την ιδιότητά των...». Κάποτε η γλώσσα εκδικείται, και όσους ακόμη δεν ανατριχιάζουν με τίποτε!

Δεν το έχω σκοπώ να κλείσω απαισιόδοξα σήμερα την επιφυλλίδα. Πλάι εξάλλου στους ανώνυμους συγκλητικούς, υπήρξαν τρεις τέσσερις επώνυμοι δάσκαλοι, που στη δύσκολη ώρα έδωσαν το χέρι στους μαθητές τους. Δεν είναι πολύ. Αλλά δεν είναι και λίγο. Χρειάζεται υπομονή, ωσότου αρχίση να πρασινίζει το χωράφι. Αυτό, υποθέτω, καλύτερα από εμένα το ξέρουν οι ίδιοι οι φοιτητές. Γι αυτό και δεν επιτρέπουν σε κανένα να σφετεριστή τις πράξεις τους και το βηματισμό τους. Όσο για τη δική μου γραφή, δεν θέλει να είναι παρά μόνο μια μορφή ανάγνωσης του δικού τους λόγου-παλιά δασκαλιστική συνθήκη.

Φάνης Κακριδής, ένα παράδειγμα αντίστασης

Το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων έχει τις δικές του ιστορίες «Πολυτεχνείου», τη δική του διαδρομή την περίοδο 1967-1974. Ιστορίες ανθρώπων που έκαναν τον δικό τους αγώνα και που άφησαν το αποτύπωμά τους. Μια τέτοια ιστορία είναι του καθηγητή Φάνη Κακριδή, του φιλόλογου, του δασκάλου, όπως τον αποκαλούσαν πολλοί μαθητές του.

Ο Φάνης Κακριδής (1933-2019) ήταν από τους πανεπιστημιακούς καθηγητές που διώχθηκαν από τη δικτατορία για το δημοκρατικό ήθος τους. Και το κυριότερο ένας άνθρωπος που αποτέλεσε παράδειγμα αντίστασης για τους φοιτητές.

Τον Ιανουάριο του 1972, στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, στο κτίριο της Δομπόλη, υπήρχε αναστάτωση. Ο καθηγητής Κλασικής Φιλολογίας δικαζόταν από το πειθαρχικό συμβούλιο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Λίγους μήνες πριν, με επιστολή του στην εφημερίδα «Το Βήμα», ο Φάνης Κακριδής είχε κάνει παρέμβαση υπέρ όσων βρίσκονταν στις φυλακές, καταδικασμένων από τα έκτακτα στρατοδικεία. «Λύση δεν βλέπω άλλη και από το να δώση η Κυβέρνηση γενική αμνηστεία ή τουλάχιστον αναστολή της ποινής σε όλους. Μακάρι σήμε-

ρα! Θα ήταν κι αυτό πράξη ελληνική» ανέφερε.

Η επιστολή του αυτή θεωρήθηκε ότι ήταν αντίθετη στα καθήκοντα του καθηγητή. Το κατηγορητήριο ήταν σαφές: «ούτος διά της δημοσιευθείσης επιστολής ήσκησε δημοσίαν κριτικήν και προέβη εις υποδείξεις επί καθαρώς πολιτικού θέματος». Οι εφημερίδες ανέφεραν ότι ο καθηγητής στη γραπτή του κατάθεση υποστήριξε πως «εις την ενέργειάν του αυτή προέβη διά καθαρώς ανθρωπιστικούς λόγους». Με 6 ψήφους υπέρ και 5 κατά, το Πειθαρχικό Συμβούλιο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (στο οποίο συμμετείχαν και δικαστικοί) αποφάσισε την προσωρινή απόλυση -για έναν χρόνο- του καθηγητή, όπως έγραφε ο Γιαννιώτικος Τύπος.

Η δίκη του Φάνη Κακριδή και το αποτέλεσμα της πυροδότησαν την αντίδραση των φοιτητών που οδήγησε σε μια μεγάλη συγκέντρωση. «Την συνεδρίαση η οποία ήτο δημοσία, παρηνόληθησαν πολλοί κυρίως φοιτηταί. Τόσον η αίθουσα της συνεδριάσεως, οι διάδρομοι και περίξ της αιθούσης είχαν πληρωθή από φοιτητάς» αναφέρεται σε δημοσίευμα της εποχής. Οι φοιτητές, μαθαίνοντας την καταδικαστική απόφαση, διαδήλωσαν έως την

κεντρική πλατεία της πόλης με συνθήματα κατά της χούντας («Θραύσματα μνήμης», Μπάμπης Νούτσος).

Λίγα χρόνια μετά, τον Νοέμβριο του 1974, οι φοιτητές του Πανεπιστημίου γιόρτασαν και τίμησαν το Πολυτεχνείο, και παρακάλεσαν τον καθηγητή τους, τον Φάνη Κακριδή, να ανέβει στο βήμα και να μιλήσει. Ανταποκρίθηκε λέγοντας: «Δε δέχομαι όμως τη διατύπωση 'παρακαλούμε', παρά μόνο σαν έκφραση της νεανικής σας ευγένειας. Το σωστό είναι πως δεν με παρακαλείτε, αλλά πως μου επιτρέπετε να μιλήσω και η τιμή είναι πολύ μεγάλη». Και είπε πολλά... Ένα απόσπασμα της ομιλίας του είναι το παρακάτω.

«... ΚΑΘΕ ΚΑΡΔΙΑ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ»

«Μιλώ σε φοιτητές κυρίως, και είμαι δάσκαλος. Κοινή μας μοίρα η δουλειά, κοινός μας στόχος η γνώση, κοινό ιδανικό μας η αλήθεια. Στο πλαίσιο αυτό, όπου 'ετάχθημεν' είναι σωστό να αναζητήσουμε 'την τόλμη και την αρετή: την τόλμη της δουλειάς κατά την αρετή της γνώσης για την αλήθεια [...].

Ξέρω πως συχνά διαφωνούμε σ' αυτό: μήπως δεν ήταν οι μορφωμένοι οι πρώτοι που γονάτισαν; Μήπως δεν ήταν οι απόφοιτοι Ανωτάτων Σχολών οι σταυρωτήδες της αλήθειας; -Οχι! Από τον καιρό του Πλάτωνα ως σήμερα ξέρουμε πως όποιος δούλεψε τίμια για να δη το φως, δεν το μπορεί πια το σκοτάδι, δεν τους γνωρίζουμε στα πτυχία, μα στα έργα τους μορφωμένους. Ότι πολλοί φοβήθηκαν, ότι ο τύραννος βρήκε ψυχές μωδιασμένες και στόματα σιωπηλά, ήταν γιατί στον τόπο αυτό για πολλά -όχι για εφτά μόνο- χρόνια η Παιδεία δεν τόλμησε -ή δεν την άφησαν- να δουλέψη όσο έπρεπε, δε γνώρισε όσο έπρεπε την αλήθεια.

Αν η γενιά η δική μας τολμήση να δουλέψη, κι αν η αρετή της αλήθειας κυριέψη την ψυχή σας, τότε φεύγοντας ένας ένας μια μέρα από το Πανεπιστήμιο θα σκορπίσετε δάσκαλοι στα Ελληνόπουλα να χτίσετε την πατρίδα, όπου στα σπλάγχνα της δεν γεννιούνται τύραννοι, κι αν γεννηθούν, βρίσκουν μπροστά τους κάθε καρδιά Πολυτεχνείο».

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗ ΒΔΟΜΑΔΑ

Το Πολυτεχνείο έξω από το Πολυτεχνείο

**ΤΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ.
ΟΙ ΑΦΑΝΕΙΣ
ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ
ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ
ΤΟΥ 1973**
ΛΕΩΝΙΔΑΣ
ΚΑΛΙΒΡΕΤΑΚΗΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΘΕΜΕΛΙΟ

Πενήντα χρόνια από το Πολυτεχνείο, σε μια επέτειο που επιδεικνύει εδώ και χρόνια μεγάλη ανθεκτικότητα ο Λεωνίδας Καλλιβρετάκης αποδίδει τιμή με το βιβλίο του «Το Πολυτεχνείο έξω από το Πολυτεχνείο». Οι αφανείς πρωταγωνιστές της εξέγερσης του 1973, που μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Θεμέλιο.

Ο διαπρεπής ιστορικός, ο οποίος παλαιότερα σε έρευνα του στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών τεκμηρίωσε τη λίστα των νεκρών της εξέγερσης, φέρνει τώρα στο προσκήνιο τους έξω από το Πολυτεχνείο, χιλιάδες εργάτες, οικοδόμους, απλούς εργαζόμενους, μαθητές τεχνικών σχολών, μαθητές και μαθήτριες από τα φροντιστήρια, που σε ένδειξη συμπαράστασης στους έγκλειστους φοιτητές και φοιτήτριες ξεχύθηκαν σε διαδηλώσεις στην πόλη, κατέλαβαν τη Νομαρχία Αττικής, πολιορκήσαν το υπουργείο Δημόσιας Τάξης, έστησαν οδογράφραγμα στη λεωφόρο Αλεξάνδρας για να εμποδίσουν τη διέλευση των τεθωρακισμένων, πνίγηκαν στα δακρυγόνα, πυροβολήθηκαν, τραυματίστηκαν, ξυλοφορτώθηκαν από τους αστυνομικούς, στάθηκαν μπροστά στις κάνες γιατί δεν ήθελαν να εγκαταλείψουν «τα παιδιά του Πολυτεχνείου μόνα μέσα στη νύχτα» στη στρατοκρατούμενη Αθήνα ακόμα και δύο μέρες μετά τη συντριβή της εξέγερσης τον Νοέμβριο του 1973.

«Αυτό που έκανε το Πολυτεχνείο να γίνει το “Πολυτεχνείο” και όχι μια επανάληψη των προηγούμενων εγχειρημάτων, όχι μια άλλη Νομική (έστω και πιο διευρυμένη) δεν είναι εκείνα που συνέβησαν μέσα στο Πολυτεχνείο αλλά όσα συνέβησαν έξω από αυτό» σημειώνει ο Λεωνίδας Καλλιβρετάκης.

Για την υποδειγματική έρευνα του μελέτησε χιλιάδες σελίδες δικογράφων, αναζήτησε εμμονικά τους μάρτυρες, κατέγραψε προσωπικές τους συνεντεύξεις σε πρώτο πρόσωπο, ιστορικοποίησε το βίωμα και έδωσε βήμα σ’ εκείνους που παρέμειναν σιωπηλοί για πενήντα χρόνια.

Πρόκειται, σημειώνει στο βιβλίο ο ίδιος «κυρίως για εκείνους που, λόγω συνήθως του τραυματισμού τους είχαν πράγματι μια και μοναδική ευκαιρία, το 1975 στο διάστημα της δί-

κης-μέσα σε ένα έντονα φορτισμένο συναισθηματικά, ψυχολογικά και πολιτικά κλίμα, εν μέσω αντεγκλήσεων των δικαστών, των δικηγόρων πολιτικής αγωγής και των συνηγόρων, σε δύο μέτρα απόσταση από τους καθισμένους στο εδώλιο χθεσινούς δικτάτορες- είχαν μία και μοναδική ευκαιρία να μιλήσουν και να συνοψίσουν όπως-όπως, στα 3 λεπτά που τους επέτρεψε ο πρόεδρος του δικαστηρίου (απαγορεύοντας τους να επεκταθούν σε γενικότερες περιγραφές ή εκτιμήσεις), την εμπειρία και τη μαρτυρία τους, η οποία αποτυπώθηκε, αφενός, με έναν τυπικό, ξύλινο, συντομογραφικό και ελλειπτικό λόγο στα επίσημα πρακτικά και, αφετέρου, με μια συχνά επιλεκτική, συνθηματολογική, εντυπωσιοθηρική και γεμάτη λάθη και ανακρίβειες δημοσιογραφική καταγραφή σε κάποιες από τις εφημερίδες της εποχής».

Οι 25 νεκροί της αιματηρής καταστολής του Πολυτεχνείου τον Νοέμβριο του 1973 καταγράφονται ονομαστικά στον προσωρινό κατάλογο που έχει τεκμηριώσει ο ομότιμος διευθυντής έρευνας του Ιδρύματος Εθνικών Ερευνών Λεωνίδας Καλλιβρετάκης και περιλαμβάνεται σε παράρτημα του βιβλίου.

Για τους τραυματίες, εξηγεί, είναι δύσκολο να μιλήσουμε σε απόλυτους αριθμούς επειδή πολλά από τα θύματα δεν νοσηλεύτηκαν λόγω του κινδύνου διώξεων τους εάν θα κατέφευγαν σε νοσηλεία.

Η προκαταρκτική δικαστική έρευνα που διεξήχθη αμέσως μετά τη Μεταπολίτευση πιστοποίησε πέραν των νεκρών άλλους 1.103 πολίτες τραυματίες, βάσει των καταστάσεων που απέστειλαν στον εισαγγελέα Πρωτοδικών Δημήτριο Τσεβά τα νοσοκομεία, οι κλινικές και μεμονωμένοι γιατροί.

Ενδεικτικό της τρομοκρατίας του καθεστώτος είναι, όπως παραδέχεται ο ίδιος ο εισαγγελέας, ότι στους παραπάνω τραυματίες πρέπει να προστεθεί και «ανεξακρίβωτον πλήθος ετέρων πολιτών» οι οποίοι «ή εφυγαδεύοντο υπό των ιατρών, ή ενσοπλεύοντο οίκοι, ή και ουδαμού προς νοσηλεία κατέφυγον, φοβούμενοι προφανώς δυσάρεστους δι’ αυτούς ή τας οικογενείας των εξελίξεις».

«Αυτό που έκανε το Πολυτεχνείο να γίνει το “Πολυτεχνείο” και όχι μια επανάληψη των προηγούμενων εγχειρημάτων, όχι μια άλλη Νομική (έστω και πιο διευρυμένη) δεν είναι εκείνα που συνέβησαν μέσα στο Πολυτεχνείο αλλά όσα συνέβησαν έξω από αυτό»

